

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

Sectio Tertia. Præcipuum Fogarini argumentum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

sed unice veret, ne aliae leges (excepta veritatis lege) violentur. Sane non video, cur error cognitus ut talis, qui sine dubio est peccatum, non sit preferendus peccato contra alias leges. Nec satis, ut ait *n. 109.* quod nulla lex detur de tutiori non probabili, cum nullum adsit peccati formalis periculum. Fateor nullam talem dari legem, at ex recenter ab eo allatis colligo, quod cum ex moraliter certis tot sint logicè verè, quot falsæ, eo ipso prudens datur formido, quod minus tuta, etsi moraliter certa, sit falsa, adeoque contra legem: ergo cum evidens sit, nullum esse in tutiori non probabili periculum peccati contra legem, non ita in minus tuta moraliter certa, si unicus finis est non peccatum, eligenda potius erit tutior non probabilis, quæ est evidens de non peccato, quam opinio minus tuta moraliter tantum certa de non peccato.

N.
63.
Fogar.

Confirmo: quia si *n. 150.* de ignorantia legum dicit, non tantum esse malam intellectui, sed etiam voluntati, quia cā stante haberi nequeunt actus meritori, & virtutis, quos Deus per legis obedientiam pratendit; cur si sine logica veritate dicti actus haberi nequeunt, obligat ad tutiorem minus probabilem, præ minus tuta probabiliori, cum hæc magis, illa minus accedere ad verum videatur? Vel ergo Fogarinus magis sollicitus est, ne detur peccatum materiale, quam ne detur error materialis, vel magis, ne iste detur, quam ne illud detur; vel de utroque est æque sollicitus? Si primum, numquam licebit minus tuta moraliter certa, sed sola tutior, etsi non probabilis, quia hanc sequens nullum timet ne quidem peccati materialis periculum. Si secundum, minus tuta saltem probabilior licebit. Si tertium, numquam licebit opinari, & operari, quia in omni minus tuta, nisi sit evidens, est periculum falsitatis logicæ. Quare tenendum quod nos dicimus, quod Deus errorem materiale, & peccatum materiale prudenter negata non veret, sed tantum ea ut prudenter affirmata. Quin si alterutrum magis vetaretur, magis vetaret errorem materiale, quam peccatum materiale: ut enim formalis, seu error liber magis nocet animæ, ut constat in Atheismo, Hæresi &c. quam peccatum formale contra virtutes voluntatis; ita error materialis peior est peccato materiali.

N.
64.
Fogar.
M. Gon.

Denum talis est, quam *part. 6. n. 101.* habet contra Gonet. dicentem, licitum sequi probabilem, quando non apparet alia probabilior. Impugnat autem Fogarinus, eo quia tunc erit licitum sequi probabiliozem. At si bi contradicit, nam *part. 5. n. 57. & 58.*

part. 6. n. 99. docet licitum sequi probabilem, quando sola est in mente: ergo docet quod impugnat; quidquid deinde sit, an ea probabilis sola in mente vocanda sit probabilior, an probabilissima, an unice probabilis ex ignorantia, ut revera vocanda est.

SECTIO III.

Præcipuum Fogarini argumentum.

§. I.

Quia ad iudicium prudens non satis est evidens, aut certitudo de probabilitate boni sui.

SUMMARIUM.

Ait quod nec apud S. Thom. nec S. Bonav. nec Scotum, nec Henricum, penes quos ipsa Probabilitatem viguit, solum iudicium de Probabilitate satis fuerit, n. 65.

Certitudo moralis de opinione inter TT. incerta, quam trivialis, n. 66.

Expono textum D. Thomæ, quam periculosum sit dare ut certum, quod non est, ibid.

Nostri sententia de sufficientia solius iudicii reflexi supra probabilitatem, nullam speciem habet contra se argumentum, n. 68.

Theologorum munus est prius veritatem, deinde, si hæc maneat incerta, probabilitatem examinare, n. 69.

Inductio omnium Doctorum, qui soli mutant reflexo de probabilitate iudicio, n. 70.

S. Bonaventura dubiam legum interpretationem comparat ponti semipitrido, n. 71.

Hoc perstringit singulariter Probabilistam, & Certitudinistam, ibid.

Ego ad plus obligo quam ad iudicium directum sine reflexo, n. 72.

Fogarini ait non esse tutius in dubio resistere, quam non restituere. Impugno, n. 74-75.

Contradictio, n. 76.

Objicit 1. d. 3. *part. 2. n. 137.* Si noster N. reflexus de certâ opinionis probabilitate te modus satis est, fallum est D. Thomæ s. l. b. effatum, quod quoties veritas expresse non habetur, quævis de peccato mortali questio periculose determinetur, nam, juxta nos, non datur expresse veritas, & tamen questio determinatur. Confirmat *n. 160.* qui nec S. Thom. nec S. Bonav. nec Scotus, nec Henricus, apud quos usus probabilitatum s. l. b. viguit, resolverunt questiones nostro, autem Probabilistarum Reflexistarum modo, dicentes: cuncto omne certò probabile esse tutum, sed hæc semper directè resolverunt.

Sed contra 1. quia nil magis contra Fogarinum, quam Divi Thomæ doctrinas si enim, 66. ubi

ubi veritas expresse non habetur, omnis quaestio de mortali periculose determinatur, quomodo Fogarinus tam trivialem de omni quaestione inter T.T. de mortali valde incerta inducit certitudinem, obligando omnes, ne sine ea affectata certitudine operentur? Quid enim periculosius, quam summe incertam de mortali quaestionem per certitudinem determinare, ita ut etsi contra meam opinionem stent valde graves rationes, & DD. adhuc velim eam esse mihi moraliter certam?

N. 67. Contra 2. quia per hoc ipsum, quod quaestio prorsus incerta per iudicium directum periculose determinatur, quando veritas non constat, ideo recurrendum ad veritatem reflexam, quae certo constat, seu ad iudicium reflexum de certa obiectiva probabilitate; huius enim veritas certo constat, etsi directa opinionis veritas sit incerta.

N. 68. Monui saepe nostram sententiam, quod satis sit solum iudicium reflexum de obiectiva veritatis opinativae probabilitate, ut recte operemur, nullum habere speciale argumentum contra se. Ut enim dato quod liceat operari juxta minus tutam subjectivae probabilioris, intuli licitum operari sub solo iudicio reflexo de obiectiva minus tute probabilioritate, suspensio omni iudicio directo subjectivae probabiliori de directa opinionis veritate; nec ullum speciale argumentum contra dicti reflexi iudicii sufficientiam trahi potest, sed omne, quod trahi potest, erit contra licitum usum minus tute subjectivae probabilioris: ita in casu nostro nullum speciale adduci potest argumentum contra sufficientiam solius iudicii reflexi certi de obiectiva veritatis opinionis directae probabilitate, suspensio omni directo iudicio subjectivae probabili de eadem veritate; sed totum non erit nisi contra licitum usum opinionis minus tute, & minus probabilis subjectivae. Idem dico de licito usu minus tute subjectivae moraliter certae; quo admisso, nil trahi potest contra sufficientiam solius iudicii reflexi certi de morali obiectiva veritatis opinionis moraliter certae. Hoc patet in tutiori minus probabili, in qua, suspensio omni directo, sub solo reflexo operamur.

N. 69. Ad confirm. dixi, quod a Theologis veritas quaestiones directae regulariter examinatur, & examinanda est; nam primum eorum munus est directum ferre de opinionis directae veritate, aut falsitate iudicium; ergo non mirum, si eo modo reflexo regulariter non utantur; quod nos quoque praestamus. Ex hoc autem non inferitur, quod quia

Tom. III.

quaestiones a T.T. solent directe resolvi, iudicando opinionem veram, aut falsam, quod non resolverint easdem saepe reflexe; resolvunt enim, contenti unice in rebus valde incertis certum ferre de opinionum probabilitate iudicium, suspensio omni directo.

Profecto disp. 22. per totam luculenter, recitatis fideliter formalibus eorum verbis, N. 70. mentem Pontificum, & Caesarum ostendi, qui, suspensio directo de veritate iudicio, de sola obiectiva opinionis probabilitate sententiam tulere. Dedi quindecim clarissimos D. Thom. textus, qui solo contentus probabilitatis iudicio quaestiones resolvit. Adduxi undecim satis claros ex Scoto textus. Recitavi alios ex D. Bonav. D. Gregor. D. Antonino. Retuli ex Thomistis eminentiores Theologos, nempe Card. Caietan. M. Ferrar. M. Victoriam, M. Soto M. Medin. M. Gonet. M. Passer. M. Joan. Mart. de Prado, (qui postremi sunt Probabilioristae) aliosque plures. Citavi ex Scotistis celebriores, nempe Alex. de Ales, Angelum, Phil. Fabrum, Mich. de Medina, Cordub. Bordon. Mastrium, & alios. Quin ex ipsismet Probabilioristis, nempe Card. de Aguirre, P. Scildere, P. D. Thyrsio, P. Munciesla ostendi, quod frequenter quaestiones directas, non nisi per obiectivam probabilitatem, aut probabilioritatem resolvère. Demum exemplo Deipare, Angelorum, & omnium summe prudentum probavi satis solum certum de obiectiva probabilitate iudicium, suspensio omni directo subjectivae probabili, probabiliori, aut moraliter certo (quod etiam semper potest esse falsum) de veritate opinionis, & honestate operationis: ergo tam obvius est Antiquis talis modus operandi, quam antiquus est. Addo quae Fogarinus contra nos trahit ex D. Bonavent. stare aperte contra illum: etenim D. Bonaventura libro de Processu Religionis, Processu 5. cap. 3. postquam dubiam praeccepti interpretationem ponti semiputrido comparavit, hoc applicat sequenti incertam opinionem suam, vel alterius; & ait: *Maxime cum tales opiniones plerumque periculosiores sint, quam aperte transgressiones, qui ubi scit homo se deliquisse, inde facile corrigitur; ubi autem nescit se peccare, & insuper credit sibi licere, inde nec in morte convertitur propter falsam spem.* Rogo, quinam sit, cui sua opinio fiat incorrigibilis? Sanè ille, cui omnis propria est certo moraliter vera; & omnis aliena non tantum est falsa, sed non est probabilis: ergo obligans ne quis sequatur opinionem, nisi illi fiat moraliter certa, cum hoc difficilimum sit, maxime, si quis

Mm ij oppo-

opposita opinioni assuetus sit, facit hominem incorrigibilem. Dicam enim Praelato me corripienti, ut mihi tuam opinionem reddat moraliter certam, sine cuius morali certitudine operari non possum. Alia plura ex D. Bonavent. aliisque TT. dedi supra.

N.

72.

Et quidem si res ponderetur, ego ad plus obligo, quam qui ad iudicium directum sine reflexo: hi enim obligant ad iudicium directum subjective probabilius, aut moraliter certum; ego obligo ad iudicium reflexum evidens, & certum de objectiva probabilitate; ita ut quis sequatur opinionem probabilem, non satis sit, ut iudicet esse probabilem, sed debet certo, & evidenter scire opinionem utramque esse absolutam, & relative probabilem. Probabiliorista autem contenti sunt, ut quis iudicet iuxta opinionem sibi probabilioris, (quod idem dicit Fogarinus de moraliter certa) etsi non examinata opinionis opposita probabilitate. Dicunt enim saepe, quod si alicui occurrat una tantum opinio, quod tunc illa sit unica probabilis, & moraliter certa, & ejus sequela licita.

N.

73.

Similiter dico, quod si non licet sequi minus probabilem, non licet sequi Doctorem minus famulum, nec confiteri Confessori minus docto, nec consilium petere a minus sapienti, nec curare se cum Medico minus experto. Haec autem quantum recedant a vero, & quantum salutis viam difficilem reddant, nemo non videt.

N.

74.

Fogar.

Scotus.

Nolo omittere quod Fogarinus disp. 3. part. 2. n. 49. tradit, ut solvar argumentum ex Scoto tueri, quod qui in extrema necessitate furatus est, non teneatur, ut ad pinguorem fortunam pervenit, restituere. Ait enim n. 51. non esse tutius adversative restituere, quam non restituere; id est, magis vitat periculum peccati restituendo, quam non restituendo, negat; quia cum non teneatur restituere, nihil enim alicuius habet, nullum peccandi periculum incurrere potest; & tam securus est non restituendo, quam restituendo. Hec Fogarinus. Mirabilis doctrina, & ex diametro opposita ei, quam saepe tradit de sequenda tutiori, nisi minus tuta sit moraliter certa. Nam relata doctrina tollit discrimen inter minus, & magis tutam opinionem. Nam tutior est, quae stat pro lege; minus tuta, quae pro libertate: sed opinio stans pro restitutione stat pro lege; ergo est tutior opposita stante pro non restitutione, seu pro libertate: ergo negari non potest, quod Scoti opinio sit minus tuta.

N.

75.

Addo 1. quod solutio Fogarini evertat,

quae contra nos trahit. Ut enim dicit, quod restituere non sit tutius, quam non restituere, tutius, inquit, non sic adversative, sed tantum comparative, quia nulla datur obligatio restituendi, & ideo non restituendo nullum incurritur peccati periculum. Ita ego dico, quod cum nulla detur obligatio sequendi tutiorem, aut probabilioris, est quis sequatur minus tuta minus probabilem, nulli periculo peccati se exponit: est enim una opinio sit comparative tutior alia, non tamen adversative, quia quilibet est tuta, cum non detur obligatio tutioris.

Addo 2. sibi contradicere, nam dicta N. disp. 3. part. 2. n. 49. opinionem stantem pro restitutione negat esse tutiorem opinione negante. Infra autem disp. 3. part. 6. n. 49. opinionem affirmantem virtutes infundi in Baptismo vocat tutiorem negante eas infundi: cum tamen stans pro restitutione, qui stat pro lege incerta, sit tutior; stans pro infusione virtutum, quia non stat pro lege, non sit tutior; non enim omnis opinio affirmans est tutior negante, sed ea tantum, quae affirmat legem.

§. II.

Quia iudicium certum de probabilitate honestatis est indifferens ad verum, & falsum.

SUMMARIUM.

Ait quod nullum iudicium prudens possit esse indifferens, n. 77.

Ait iudicium reflexum certum de probabilitate non esse certum de honestate, n. 78.

Solvo. Eriam certitudo moralis est indifferens, n. 79.

Nego, quod iudicium reflexum de probabilitate sit indifferens, sed solum directum de honestate, n. 80.

Directum est indifferens de materiali, non de formali honestate, n. 81. 82.

Nulla oppositio inter duo iudicia reflexa de probabilitate, n. 83.

Magis salvatur prudentia suspensa iudicio directo, n. 84. 85.

Fogarinus negat, quod certum de probabilitate honestatis sit certum de honestate, n. 86.

Dico quod certum de probabilitate honestatis materialis, etsi non sit certum de honestate formali, est tamen certum de honestate formali, n. 87. ad 95.

Reflexum supra probabilitatem honestatis materialis iudicium supponitur certum, n. 94. 95.

Objicit 2. disp. 3. part. 3. n. 6. Ad iudicium prudens non satis est evidentia de probabilitate honestatis, ut vult Mastrus in a. disp.

disp. 5. a. n. 126. quia de ratione prudentiæ est, ut non sit positivè indifferens ad verum, & falsum, seu ad honestatem, & inhonestatem, aliàs non esset virtus determinata ad verum, ut vult Aristoteles, immò opinio posset esse virtus, quod est contra Aristotelem: sed iudicium certum de honestatis probabilitate est indifferens ad verum, & falsum, seu ad bonum, & malum practicè, quia probabilitas honestatis stat cum probabilitate inhonestatis, quam operans tenetur advertere, cum potest: ergo tale iudicium non potest esse prudentiale, nec certa regula voluntatis ad honestè operandum, cum regula prudentiæ sit certa, & de objecto certò honesta.

N. 78. Fogar. Confirmat; quia ut quis honestè operetur, formare debet iudicium certum de licentiâ actionis; aliàs exponet se periculo offendendi Deum: ergo non satis est certitudo de solâ probabilitate honestatis. Consequentia probatur; quia certitudo de solâ probabilitate honestatis non est certitudo de honestate; potest enim stare cum certitudine de probabilitate inhonestatis: ergo solâ certitudo de probabilitate honestatis non est satis pro certâ regulâ honestè operandi.

N. 79. Sed contra retorqueo argumentum: quia ipsa etiam moralis certitudo honestatis est indifferens ad verum, & falsum, adeoque ad bonum, & malum; nam moralis certitudo honestatis potest esse in re falsâ; potest enim non esse in re honestum, quod apparet certò moraliter honestum: ergo vel indifferentia ad verum, & falsum, ut in re sunt, nihil contra nos probat; vel siquid probat, probat etiam contra Fogarinum non satis esse iudicium directum moraliter certum de honestate, ut quis honestè operetur.

N. 80. In formâ nego antecedens, quòd ad formandum iudicium prudens de formali honestate operationis non satis sit iudicium evidens de probabilitate honestatis materialis. Ad probationem, falsum prorsus est, immò non est ad rem dicere, quòd iudicium certum de probabilitate honestatis sit indifferens ad verum, & falsum, seu ad bonum, & malum; nam, quod est indifferens, est ipsum iudicium directum subjectivè probabile, probabilius, aut moraliter certum; at iudicium reflexum evidens, & certum de probabilitate honestatis non est indifferens, sed est necessariò verum de suo objecto; & objectum huius iudicii reflexi non est veritas, aut falsitas opinionis, bonitas, aut malitia operationis, (hec enim sunt objecta iudicii directi, sive probabilis, sive moraliter certi) sed est ipsa probabilitas ve-

Tom. III.

ritatis opinionis, & honestatis actionis: ergo dicere, quòd iudicium certum de probabilitate honestatis sit indifferens ad verum, & falsum, ad honestum, & inhonestum, est prorsus falsum, & non est ad rem, & confunditur tum objectum iudicii directi cum objecto iudicii reflexi, tum ipsum iudicium reflexum cum iudicio directo.

Deinde toto hoc gratis transmissio, distinguo eandem probationem: Iudicium certum de probabilitate honestatis formalis est indifferens, ut ipse actus, & objectum sit, vel non sit materialiter honestum, seu in re honestum, concedo: est indifferens ut ipsum opus, & objectum, ut sub eo iudicio certo de probabilitate honestatis materialis, non sit formaliter honestum, nego. Explico. Ut enim opus, & objectum iudicii moraliter certi de honestate materiali operis, & objecti est indifferens, ut in re sit bonum, aut malum; non est autem indifferens, ut sit formaliter bonum, prout positum sub eo iudicio moraliter certo de honestate materiali: ita in nostro casu opus, & objectum iudicium certò probabiliter honestum in re est indifferens, ut non sit in re honestum; attamen opus ipsum, & objectum, ut positum sub iudicio certo de probabilitate honestatis materialis, non est indifferens, ut non sit formaliter honestum, quin est formaliter honestum.

Ad aliam probationem, quòd iudicium certum de probabilitate honestatis materialis sit cum altero reflexo de probabilitate inhonestatis materialis, fateor ita esse; at hoc non facit, quòd opus ut positum sub eo iudicio certo de probabilitate honestatis materialis non sit formaliter honestum: tum quia tunc aliud iudicium certum de probabilitate inhonestatis materialis non influit, nec ad illud opus dirigit, etsi præsens sit: tum quia nulla datur lex obligans, ne ponam opus, stante iudicio certo de probabilitate inhonestatis materialis, præsente iudicio certo de probabilitate honestatis materialis ejusdem operis; sed tantum, ne ponam opus, quoties mihi certum est, esse certum in re; non autem quoties mihi est certum, esse probabile non esse in re malum, quamvis mihi sit certò probabilius, esse in re malum.

Addo 2. quòd cum licitum sit, ut ostendi, suspensio omni iudicio directo moraliter certo de materiali honestate operis, ponere opus sub solo iudicio reflexo de objectivâ certitudine morali honestatis operis, sequeretur, quòd si non licet ponere opus, posito utroque iudicio reflexo certo, uno de

Mm iij proba-

probabilitate objectivâ honestatis materialis operis, altero de objectivâ probabilitate materialis inhonestatis operis, neque licitum esset ponere opus sub iudicio reflexo de objectivâ morali certitudine materialis honestatis operis. Ratio est; quia cum hoc iudicio reflexo, *Est evidens, quod sit moraliter certum opus A esse materialiter honestum*, stat hoc aliud reflexum, *Est evidens, quod etsi sit moraliter certum opus A esse materialiter honestum, potest tamen, & sepius accidit, quod non sit materialiter honestum*; immo hoc toties accidit, quoties dantur opiniones contradictoriae: ut enim Fogarinus suam opinionem de materiali honestate operis A putat sibi moraliter certam, ita juxta ejus doctrinam, quod nemo sequi possit licite aliquam opinionem, nisi sit sibi moraliter certa, Author ei opinioni contradicens putabit suam opinionem de materiali ejusdem operis A inhonestate, esse sibi moraliter certam: ergo si non licet operari sub iudicio reflexo de certâ probabilitate materialis honestatis operis, stante alio iudicio reflexo de certâ probabilitate materialis inhonestatis operis; neque licebit operari sub iudicio reflexo de objectivâ morali certitudine materialis honestatis operis, quia cum eo stare potest aliud reflexum evidens de possibilitate, quod opus illud non sit materialiter honestum.

N.
84.

Addo 2. quod cum probaverim, quod sola certitudo de objectivâ probabilitate materialis honestatis operis, etsi conjungibilis sit cum alio iudicio reflexo certo de minori probabilitate inhonestatis materialis ejusdem operis, satis sit ad honestè operandum, suspensio omni iudicio directo subjective probabiliore de materiali honestate: ita à pari sola certitudo de minori objectivâ probabilitate materialis honestatis operis, etsi conjungibilis sit cum alio iudicio reflexo certo de objectivâ probabilitate materialis inhonestatis ejusdem operis, satis erit, suspensio omni iudicio directo subjective probabili de materiali honestate, satis, inquam, erit ad honestè formaliter operandum.

N.
85.

Addo 3. quod juxta me longè magis salvatur prudentia, eo ipso quod omne iudiciū directum suspenditur; hoc enim dummodo non sit evidens, aut supernaturale, semper potest esse falsum, & sepius est falsum, etsi sit moraliter certum, & hoc toties quoties de eodem objecto inter T.T. hinc inde valdè dubio dantur iudicia directa contradictoria: ergo prudentia longè melius salvatur per hoc quod suspendam omne iudiciū directum non evidens, & non super-

naturale, & solum concipiam iudiciū reflexum evidens, & verum de probabilitate honestatis materialis, etsi non de materiali honestate.

Dices 1. ex Fogarino n. 10. falsum esse, quod docet Mastrius, nempe, quod eo ipso quod certus sum de probabilitate honestatis, Fogar. certus quoque sum de honestate, ut docent Mastr. communiter Doctores. Primò, quia si certitudo de probabilitate honestatis est certitudo honestatis, etiam certitudo de probabilitate inhonestatis erit certitudo inhonestatis; atque adeo habens simul utrumque iudiciū reflexum certum, unum de probabilitate honestatis, aliud de probabilitate inhonestatis, erit simul certus de honestate, & de inhonestate; ergo peccabit simul, & non peccabit: peccabit, quia est certus de malitiâ; non peccabit, quia est certus de honestate. Secundò, quia implicat, ut quis sit simul certus de honestate, & de malitiâ ejusdem actionis: ergo implicat, ut certitudo de probabilitate honestatis sit certitudo honestatis, & certitudo de probabilitate malitiæ sit certitudo malitiæ. Tertiò, quia falsum est, quod DD. communiter doceant, quod certitudo de probabilitate honestatis sit certitudo de honestate, nam ad hoc ut quis honestè operetur, requirunt, quod ultimum iudiciū sit directè, vel reflexè certum de honestate, ut docent Terillus qn. 13. de Conf. & Merenda à n. 506. ad 600, in Praefatione referens Authorum dicta.

Respondeo verum mihi esse, quod certitudo de probabilitate honestatis materialis, non sit certitudo honestatis materialis, seu ut est in re: sicut enim probabilitas honestatis materialis non est honestas in re; ita neque certitudo probabilitatis honestatis materialis est certitudo honestatis materialis, seu ut est in re. At ex hoc non sequitur, quod certitudo de probabilitate honestatis materialis non sit certitudo honestatis formalis; quia hoc ipso, quod opus iudicatur reflexè certò probabiliter honestum in re, eo ipso tale opus, ut subsistans iudicio reflexo certo de probabilitate honestatis materialis, sit formaliter honestum. Nec obstat, quod tunc adsit aliud iudiciū certum de probabilitate inhonestatis materialis, adeoque fiet formaliter inhonestum; non, inquam, obstat, quia nemo, ut dixi, tenetur vitare opus, quod certò iudicatur probabiliter inhonestum materialiter, dummodo simul adsit iudiciū, quo certò iudicet probabiliter honestum materialiter: nam datur talis lex hoc vetans, lex enim, quæ datur, est, quod nemo ponat opus certò inhonestum materialiter: aut nemo

nemo ponat opus, quod unice iudicatur certo probabiliter inhonestum materialiter: hæc est lex, quæ datur; non autem datur lex, ne quis ponat opus, quod certo iudicatur, probabile esse, quod sit honestum materialiter; ergo certitudo de probabilitate honestatis materialis, etsi unita certitudini de probabilitate inhonestatis materialis, est certitudo de honestate formali operis, etsi non sit certitudo de honestate materiali operis: e contra certitudo de probabilitate inhonestatis materialis, etsi unita certitudini de probabilitate honestatis materialis, nec est certitudo de inhonestate formali operis; nec est certitudo de materiali inhonestate operis.

N. 88. *U*ltior ratio, cur licet certitudo de probabilitate materialis honestatis non sit certitudo de materiali honestate, adhuc tamen satis sit ad honeste formaliter operandum, est; quia, ut dixi, ut quis honeste formaliter operetur, satis est certitudo de probabilitate materialis honestatis ipsius operis, conjuncta cum negatione certitudinis de malitia materiali ipsius operis: sed certitudo de probabilitate materialis honestatis, etsi unita cum certitudine de probabilitate malitiæ materialis, adhuc est certitudo de probabilitate honestatis materialis, conjuncta cum negatione certitudinis malitiæ materialis: ergo ea certitudo de probabilitate honestatis materialis, adhuc satis est ad honeste formaliter, aut saltem ad non inhoneste formaliter operandum.

N. 89. *D*ices 2. hanc certitudinem de probabilitate materialis honestatis operis, saltem unitam certitudini de probabilitate, aut probabilitate materialis inhonestatis operis non satis esse, ne formaliter inhoneste operemur.

N. 90. *N*ego antecedens; quia, ut sæpe dixi, nemo tenetur vitare malum, nisi vel sit certus de illo, vel nisi formet iudicium certum de probabilitate malitiæ materialis, & sit divisum ab alio certo de probabilitate non malitiæ materialis; sed formans utrumque iudicium reflexum, (divisum ab omni directo de malitiâ, & de non malitiâ materiali operis) unum certum de probabilitate malitiæ materialis, aliud certum de probabilitate non malitiæ materialis operis, non habet iudicium certum de probabilitate malitiæ materialis, divisum à iudicio certo de probabilitate non malitiæ materialis: ergo. Adde, quod malitia prudenter negabilis, etsi sit etiam prudenter affirmabilis, non obligat; eo quia nisi lex vetans malitiam sit certa, non obligat.

*D*ices 3. ex Fogarin. n. 17. iudicium certo probabile, stante iudicio certo probabiliore de non licentiâ, nec potest esse certum, nec prudens, sumptâ prudentiâ pro virtute, quæ numquam fallum dicit; nam hoc ipso, quod addit motivum pro non licentiâ, eo ipso est certo probabilis non licentiâ: ergo intellectus non potest esse certus de licentiâ.

*S*ed contra 1. quia ego non dico, quod N. certitudo de probabilitate licentiæ, seu honestatis materialis ipsius operis sit certitudo honestatis materialis ejusdem operis; immo dico, quod non sit: sed dico, quod certitudo de probabilitate materialis honestatis ipsius operis, sit certitudo de formali honestate ipsius operis, adeoque satis ut honeste formaliter operer: atque adeo, esto speculative possim prudenter formidare de materiali honestate operis, non tamen de formali; quatenus actio directa ab eo iudicio certo de probabilitate materialis honestatis ipsius actionis est formaliter honesta; eo modo quo actio directa à iudicio certo de opere præcepto à Superiore est formaliter honesta, etsi sæpe in re sit materialiter inhonesti.

*C*ontra 2. quia si argumentum tener, tenet suum Authorem; non enim licebit operari sub iudicio directo moraliter certo de materiali honestate operis; quatenus etsi sit prudens, non tamen est verum, immo sæpe est falsum.

*C*ontra 3. quia iudicium reflexum certum N. de probabilitate numquam est fallum, quin est semper evidens, & verum; nam debet probabilitas opinionis, juxta me, esse evidens; ergo est semper speculative prudens.

*C*ontra 4. quia nemo melius salvat prudentiam, (etsi detur, quod semper dicere debeat speculative verum) nam est semper speculative verum, probabile esse, quod opus sit materialiter honestum: immo, per nos, est semper speculative verum, quod ut quis honeste, aut ne saltem inhoneste operetur, satis sit certum de probabilitate materialis honestatis operis iudicium.

§. III.

*Q*uia si satis est certa probabilitas ad agendum prudenter, nulla opinio certo probabilis damnari potuisset.

SUMMARIUM.

*A*it quod habens duplex reflexum de probabilitate honestatis, & de probabilitate inhonestatis iudicium, eligere nequeat opus ut honestum, n. 96.

Et

Et quod si satis est certa opinionis probabilitas, nulla damnari potuisset, ibid.

Dico nullà legē vetari, ne quis ponat opus probabilius obiectivè inhonestum, n. 97.

Certitudo de opinionis probabilitate aliunde à doctis, aliunde ab idiotis sumenda, n. 98.

Ut moraliter certa potest damnari ob fictitiam certitudinem honestatis materialis; ita certa de probabilitate ob probabilitatem fictitiam de materiali honestate damnari potest, n. 99.

Aut nostrum principium, Qui certo probabiliter agit, prudenter agit, falli in Medico &c. n. 100.

Et quod Alexander VII. illud evulsi damnando plures probabiles, ibid.

Retorqueo omnia, n. 101.

Omnes, sive limitent, sive non limitent dictum principium, idem dicunt, n. 102.

Valet ubi opinio est practica, ibid.

Nulla certo probabilis, retentà certò verà probabilitate, est damnabilis; est non dimissa fictitia probabilitate, n. 103. 104. 105.

Nulla laxitas a probabilitate, aut probabilioritate, aut morali certitudine, sed tota à Certitudinistà, Probabilioristà, & Probabilistà, dantibus opinioni certitudinem, & probabilitatem, quā caret, n. 106.

N.
96.
Fogar.

Objicit 3. Implicat, ut habens certum tam de probabilitate honestatis, quàm de probabilitate non honestatis iudicium, eligat opus illud ut honestum, seu ex amore honestatis, cum certum sibi sit, quod sit probabilius inhonestum: ergo implicat, ut quis sub certo de probabilitate honestatis iudicio, unito saltem alteri certo de probabilioritate inhonestatis iudicio, honestè operetur. Confirmat; quia plures opiniones damnatæ fuerunt, etsi suis Patronis essent certò probabiles: ergo ut quis prudenter agat, non satis est certa probabilitas.

N.
97.
Fogar.

Nego antecedens; quia etsi opus appareat certò probabilius obiectivè inhonestum; at tamen simul apparet certò probabiliter obiectivè honestum, juxta ejusdem Fogarini doctrinam hic n. 28. & alibi ab eodem traditam, qui nobiscum sentit, quod minus probabile maneat certò probabile in conspectu certò probabilioris: ergo potest quis eligere illud obiectum, quatenus appareat certò probabiliter obiectivè honestum. Nec obstat, quod certa sit quoque obiectiva probabilitas inhonestatis; esto enim hæc certa sit, non ideo sit, ut ab eo opere abstinere debeam; debet enim probari, quod opus certò probabilius obiectivè inhonestum, ita tamen ut simul sit certò probabiliter obiectivè honestum, sit vitandum; & quod detur

certa lex obligans vitare opus cognitum simul certò, ut obiectivè probabilius inhonestum, & ut obiectivè probabiliter honestum; nisi enim hæc lex certò probetur, nemo tenebitur illud opus vitare; alias fore omnia vitanda essent, & dici possent verita.

Dices ex Fogarin. n. 31. Ut quis sit cert. N. tus de opinionis probabilitate, vel satis est, 98. quod certò sciat eam esse plurium Doctorum gravium, vel necesse est, ut examine motiva?

Respondco, quod huic interrogationi ipse Fogarinus occurrere teneatur, nam nobiscum admittit certam simultaneam obiectivam utriusque opinionis probabilitatem: ergo scire debet, quid ad certam opinionis probabilitatem requiratur. Deinde dico certitudinem probabilitatis opinionis aliunde sumi à doctis, aliunde à rudibus. Vi vir doctus certus sit de obiectivà veritatis opinionis probabilitate, non satis est, ut sciat eam doceri à gravibus Doctoribus, & habere gravia motiva, sed præterea requiritur, ut sciat, quod Doctores oppositi ejusdem opinionis veritatem impugnantes iudicent eam esse certò probabilem, seu habere motiva certò gravia. Similiter requiritur ut opinio ita sit probabilis, ut non videatur improbabilis; id est, probabilitas debet adeo certò constare, ut nullo modo possim prudenter formidare de probabilitate; si enim possum, eo ipso certus non sum de probabilitate, sed ea opinio erit tantum probabiliter probabilis, adeoque ejus usus illicitus, ut docui.

Ad confirm. dico manifestè inflari; nam omnes damnatæ fuerunt suis Patronis non tantum certò probabiles, sed certò probabiliores, immò moraliter certæ, cum quilibet opinio, juxta Fogar. debeat esse suo Patrono, ut ejus usus licitus sit, vel tutior, si sit tantum probabilis; vel certò moraliter vera, si sit minus tuta: ergo ut quis prudenter agat, ne quidem satis erit certa probabilioritas, immò nec certitudo moralis de veritate opinionis. Ecce argumentum, quod Authori suo contradicit. Nullum igitur est argumentum. In formā nego, quod quilibet damnata visa fuerit suo Authori certò probabilis, nam aliqui Doctores sustinere, quod opinio, ut licita sit, satis sit, ut videatur probabiliter probabilis. Multo magis nego, quod quilibet damnata visa fuerit suo Authori certò probabilior; non enim per me effiatum Probabilioristarum verum est, quod cuilibet propria opinio sit probabilior oppositā, cum quis sequi possit minus, aut æquè probabilem. Deinde admissio, & dicto, ut vero hoc utroque, quod modo negavi,

dico, quòd si Authores damnatarum docuerunt eas opiniones, ut sibi certò probabiles, vel probabiliore, immò ut sibi certò moraliter veras, decepti sint invincibiliter, nec eas sequendo peccarunt, quia sub iudicio prudenti, & quidem invincibiliter erroneo, operati sunt. Addo damnatam à Papà opinionem unice negare, quòd prudenter agat, qui probabiliter, non qui certò probabilius agit.

N. 100. *Obicit 4. n. 37. hoc nostrum principium, Qui certò probabilius agit, prudenter agit, falli multipliciter, nempe in Sacerdotibus ministrantibus Sacramenta, in Iudicibus pro ferendis sententiis, in Medicis, & aliis, & ideo limitari. Addit 1. n. 39. quòd Alexand. VII. intenderit principium illud evellere damnando plures probabiles. Addit 2. à n. 41. quòd si prudentia esset annexa certae probabilitati, sequeretur, tum quòd omnis certò probabilis directè esset prudens; tum quòd Papa damnans plures probabiles, damnalet plures opiniones prudentes. Addit 3. quòd si idem nostrum principium, Quod certò probabilius sit, prudenter sit; quod certò probabilius est honestum, est formaliter saltem, si non materialiter, honestum, esset verum, sequeretur, quòd ferè omnia, quæ sunt contra præcepta primæ Tabulæ, essent licita; quam sequelam Fogarini firmat verbis Cardinalis de Lau-*

Alex. VII. *rea à num. 42. ergo dictum nostrum principium est prius falsum.*

N. 101. *Sed contra; quia hæc omnia retorquentur, tam in Probabilioristas, quorum principium est, Qui certò probabilis agit, prudenter agit; quam in Certitudinistas, quorum principium est, Qui sequitur minus tutam moraliter certam, prudenter agit: contra Probabilioristas, quatenus in Sacramentis, & in medicamentis tutior minus probabilis preferenda est minus tutæ probabiliori: contra Certitudinistas, quatenus in sententiis ferendis minus tuta probabilior à Iudice preferenda est tutiori minus probabili. Rursus ea omnia stant contra utroque simul, quatenus Papa damnavit plures opiniones suis Patronis probabiles, & moraliter certas; ergo damnavit opiniones prudentiores. Denique licent omnia, quæ sunt contra præcepta primæ Tabulæ, si quis ea iudicet sibi probabilia, aut moraliter certa: ergo totum argumentum, vel nos non tangit, vel si nostrum evertit principium, evertit quoque principium Probabilioristarum, & Certitudinistarum.*

N. 102. *Deinde directè dico, ea omnia à nobis soluta fuisse; dixi enim, quòd tam limitantes, quam non limitantes dictum nostrum prin-*

cipium conveniant; & quòd illud principium, si teneatur materia practica mutabilis moraliter per cognitionem, valeat ubique, & impertinenter obrudatur natura physica rerum immutabilis physice per nostrum iudicium. In formâ nego maiorem; nam opinio docens licitum in Sacramentis, & in medicinis sequi minus tutam, non est certò probabilis, agitur enim de physica rerum naturâ non mutabili per iudicium; ergo non est mirum, si eam sequens non agat prudenter.

Ad primum additum nego antecedens; N. 103. *quia si ex eo quòd Papa aliquas certò probabiles damnavit, falsificatur nostrum principium; falsificatur quoque tum hoc principium Fogarini, Qui est moraliter certus de honestate, prudenter agit; tum hoc Probabilioristarum, Qui sequitur certò probabiliore de honestate, prudenter agit; nam, ut dixi, opiniones damnatæ, juxta effectum Adversariorum, fuerunt suis Patronis certò probabiles, aut moraliter certæ. Sicut ergo opiniones putatæ per iudicium invincibiliter erroneum à suis Patronis certò probabiles, aut moraliter certæ, sunt merito ab infallibiliter vero Pontificis iudicio damnabiles; nec ex hoc falsificatur hoc principium, Qui sequitur opinionem certò sibi probabiliorem, aut moraliter certam, prudenter agit: ita ex eo, quòd damnatæ sint plures opiniones per iudicium invincibiliter erroneum, creditæ hæcenus certò probabiles, non falsificatur hoc principium, quòd prudenter agat, qui sequitur certò probabilem.*

Quando ergo dicitur, quòd nulla certò N. 104. *probabilis, aut probabilior, aut moraliter certa, sit damnabilis, sentus esse debet, quòd nulla, quæ à iudicio infallibiliter vero talis iudicetur, vel quòd nulla, quæ sit reverà talis, & in sensu composito ejus probabilitatis, aut probabilioritatis, aut moralis certitudinis sit damnabilis; attamen in sensu diviso, seu sublatâ eâ probabilitate, aut morali certitudine; vel detectâ per iudicium infallibiliter verum ejus falsâ, & erroneâ probabilitate, & morali certitudine, est damnabilis.*

Ad secundum additum concedo, quòd N. 105. *omnis opinio directè certò probabilis sit prudens, & quòd prudenter agat, qui eam sequitur. Dixi autem, quòd Papa dupliciter damnare possit opiniones certò probabiles, vel tollendo ab eis probabilitatem, si verè, certò probabiles, probabiles, aut moraliter certæ fuerunt; & tunc illæ certò probabiles, probabiles, aut moraliter certæ damnabiles sunt in sensu diviso à probabilitate.*

litate, aut probabilioritate, aut certitudine moralis, vel declarando eas non nisi per errorem fuisse Patronis suis probabiles, probabiliores, aut moraliter certas. Idem dico de prudentiâ; opinio enim prudens, stante prudentiâ, non est damnabilis; damnabilis autem est, sublatâ prudentiâ; vel si definiatur, quod non nisi per errorem ea opinio putata fuerit prudens, aut prudentior.

N.
106.

Ad 3. dico, quod sicut laxitas non oritur à Probabilioristarum, aut Certitudinistarum sententiâ, etsi aliqui eorum aliquam opinionem laxam iudicarent sibi probabilior, aut moraliter certam; ita nec à nostrâ,

etsi aliqui aliquam opinionem laxam iudicarent sibi certo probabilem. In formâ dico, quod dum affirmo licitum sequi omnem mihi certo probabilem, nec affirmo, quod omnis, quæ à DD. asseritur probabilis, sit mihi certo probabilis; nec affirmo, quod omnis, quæ putatur certo probabilis sit mihi certo talis. Etsi enim regulariter verum sit, quod omnis opinio, quæ à gravissimis DD. inter se oppositis iudicatur certo probabilis, sit certo talis; non tamen omnis opinio, quæ historicè refertur, (seu cupa probabilitas, vel non fideliter refertur, vel ut non certo probabilis asseritur à gravissimis DD.) est talis.

DISPUTATIO XXIX.

Argumenta Antonij de Charlas.

SECTIO I.

Quid in Probabilistis supponat? Quid à Pontificibus petat? Quid à Theologis exigit?

SUMMARIUM.

Supponit nos docere, id unice vitandum, quod est certo peccatum, n. 1.

Dico vitandum quoque quod probabiliter iudico esse peccatum, ibid.

Petit à Pontificibus regulas pro opinionum deletioni, n. 2.

Dico petere, quod Ecclesia habet, ibid.

Petit hos, ut laxitas tollatur, n. 3.

Ostendo easdem laxitates futuras, etsi Papa obligaret, ne quis sequeretur minus tutam, nisi foret moraliter certa, ibid. & n. 4.

Etsi posito errore invincibili detur lex operandi juxta illum, non tamen datur lex obligans errare invincibiliter, n. 5.

Cur Pontifices nullam sententiam generalem de licito, aut illicito usu damnarunt, sed solas opiniones particulares? n. 6.

Eorum summa prudentia, ibid.

Ait tradi non posse regulam generalem pro diligentia ad veri inventionem necessariâ, n. 7.

Resicio media, quæ assignat, à n. 8. ad 11.

Anti-Probabilistæ faciles in injurias aliorum, & in sui laudem, n. 10.

Christus D. & omnes TT. negant ea media esse necessaria, n. 11.

Oratio quando fit pro vero necessaria, ibid.

N alter Certitudinista Modernus, N. 1. nus, qui omnes suas vires in Ann. Probabilissimum exerit. Si in la- M. 1. xum Probabilissimum, lauda- cos rem illum, nam nos quoque hunc damnavimus, eumque, & non alium, (etsi forte aliquis contrarium suspicari posset) impugnat M. Lucionius in sua Venetæ Morali, ut sæpe fuitur cap. 1. & 2. n. 5. & cap. 4. n. 8. Supponit autem Antonius in sua Prefatione ad Disp. Theolog. de opinionum deletioni, Probabilitas docere, id tantum vitandum esse, quod est certo, non autem probabiliter, aut probabilius malum. At ejus pace, nisi similitatem probabilis, quam tuemur, cum probabilitate similitatis omnino chimericâ confundat, dicimus, vitandum quoque, quod iudicatur probabiliter malum. Dum ergo dicimus non esse vitandum, quod est probabiliter malum, loquimur de objectivâ, non de formali probabilitate; nempe quod si addit motivum, ob quod judicare possum magis, aut minus probabiliter malum, non tamen ita iudico, quin magis, aut minus certo probabiliter iudico, non esse malum, non est vitandum; ergo ea propositio, id tantum vitandum, quod est certo, non autem magis, aut minus probabiliter malum, si sermo sit de objectivâ probabilitate, est certo vera; si de formali, est certo falsa, quia ne peccem, necessaria semper est bona fides non peccati. Porro ea propositio est SS. Patrum, & Antiquorum moralium una vox est nil esse peccatum mortale, nisi